

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๔

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง ชนชั้นทางสังคม

ครูผู้สอน

ครูอาทิตย์

ชัยเทพา

ครูจรงค์ษ์

แสนอ่อน

เรื่อง

ชนชั้นทางสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

๑. อธิบายพัฒนาการด้านสังคมสมัยสุโขทัยได้
๒. อธิบายสถานภาพและบทบาทของกลุ่มคนในสังคมสมัยสุโขทัยได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะและกระบวนการ

๑. วิเคราะห์การแบ่งชนชั้นทางสังคมสมัยสุโขทัยได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

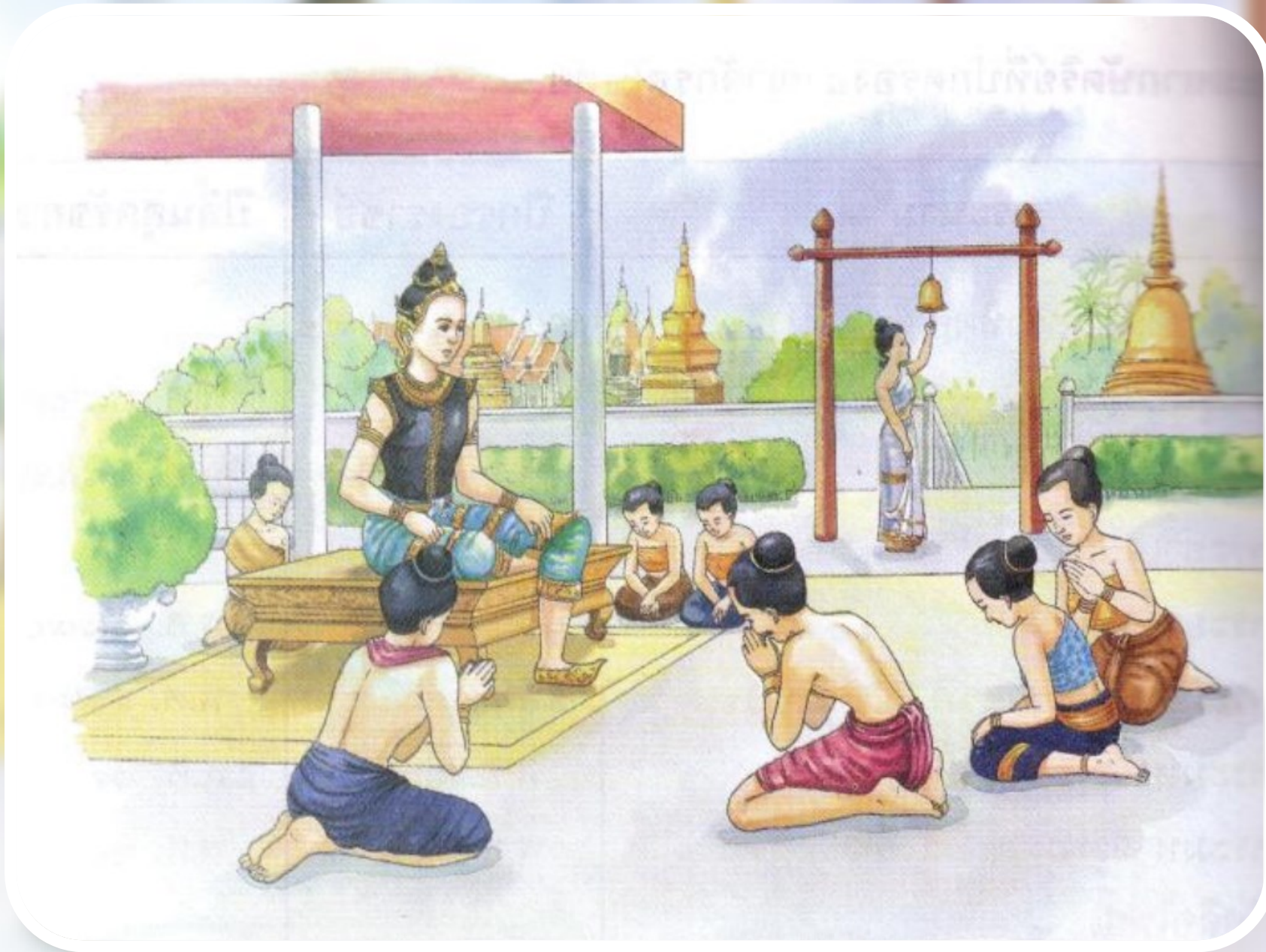

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะเฉพาะ

๑. เห็นความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์
ที่มีต่อเรื่องราวในอดีตของอาณาจักรสุโขทัย

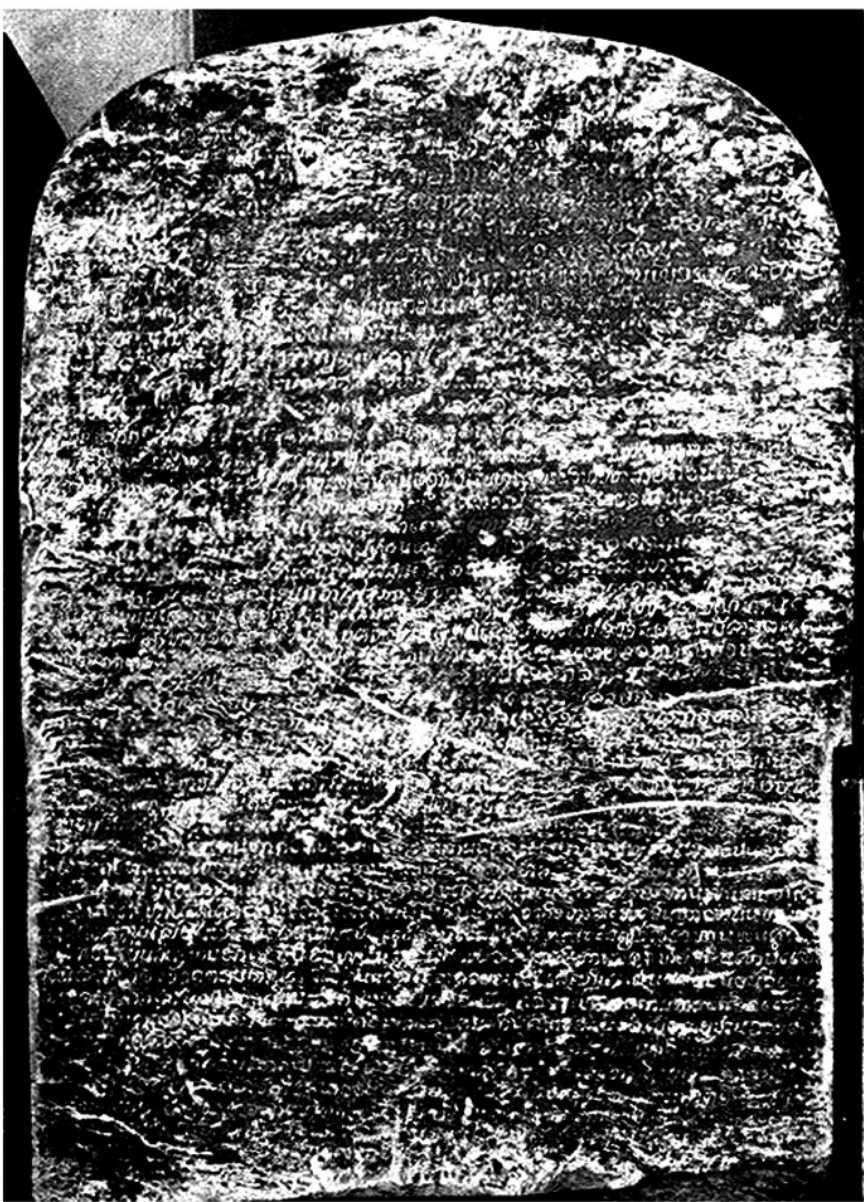

จากภาพสังเกตเห็นสิ่งใดที่บ่งบอกถึง
การอยู่ร่วมกันอย่างไรบ้าง

 แนวคำตอบ : มีการแบ่งชนชั้น คือ กษัตริย์กับไพร่

ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร (ศิลาจารึกหลักที่ ๓๘)

ที่มา :

<https://db.sac.or.th/inscriptions/uploads/images/๒๐๑๔๐๓๐๔๑๖๔๐๔๗AisD.jpg>

๐๑๔๐๓๐๔๑๖๔๐๔๗AisD.jpg

กฎหมายลักษณะโจร มาตรา ๒

“บรรดาลูกขุนมูลนายไพร่ฟ้าและผู้ใดก็ดี ที่อยู่บ้านนอกบ้านนาเมืองเล็ก ที่ตนอยู่ไกลเมืองใหญ่ เช่น เซลียง สุโขทัย และที่อาศัยไกลออกไปช่วงเวลาเดินทางประมาณหนึ่งวันหรือครึ่งวันก็ดี ฝันว่า มีข้าในสังกัดท่าน ข้าท่าน ข้าวัด และข้าพระอุปัชฌาจารย์ หนีไปอยู่ที่เรือนตนก็ดี มีคนเอาข้าท่านหนีมา อยู่ด้วยก็ดี ให้รีบคืนข้าท่าน เก็บข้าท่านไว้ถือว่า ผิดอาชญาของ พระเจ้าแผ่นดิน ผู้ลักข้าท่านให้ลงโทษเต็มขนาดในพระราชศาสตร์ พระธรรมศาสตร์ ส่วนรางวัลก็แต่งตั้งให้แก่ผู้เอาข้าท่านมาคืน

กฎหมายลักษณะโจร มาตรา ๒

- ใครเอาเข้าท่านไว้พัน ๓ วันแล้ว ให้ปรับ ๑๑,๐๐๐ เบี้ย ไปจนถึงวันที่ ๕
- ใครเอาเข้าท่านไว้พัน ๕ วันแล้ว ให้ปรับวันละ ๕๕,๐๐๐ เบี้ย ไปจนถึงวันที่ ๘
- หากพ้นวันที่ ๘ ไป แม้แต่เพียงวันเดียว ท่านให้ทอด (กำหนดค่าปรับ) แก่มั่นในลักษณะลักทรัพย์ท่านและนำไปจากเวียง ”

ที่มา: วินัย พงศ์ศรีเพียร. (๒๕๕๔).

ผู้สร้างหลักฐานนี้คือใคร

 แนวคำตอบ : สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ ๓
(ไสลือไท)

เป็นหลักฐานประเภทใด

 แนวคำตอบ : หลักฐานชั้นต้น, หลักฐานลายลักษณ์อักษร

สาระสำคัญของหลักฐานคืออะไร

แนวคำตอบ : กฎหมายลักษณะโจรเป็นกฎหมายสมัยสุโขทัย
เนื้อหากำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดการรักษา
ความสงบสุขของบ้านเมืองและแสดงถึงความเจริญก้าวหน้า
ด้านนิติศาสตร์สมัยสุโขทัย

วัตถุประสงค์ของหลักฐานคืออะไร

แนวคำตอบ : เพื่อเป็นกฎหมายควบคุมความสงบสุข
เรียบร้อยของสังคม

หลักฐานข้างต้น

ปรากฏคนกลุ่มใดสมัยสุโขทัยบ้าง

แนวคำตอบ : พระมหากษัตริย์ ชุนนาง พระสงฆ์ ไพร่
ข้าหรือทาส

ให้นักเรียนช่วยกันจำแนกกลุ่มคนที่เป็นชนชั้นปกครอง
และชนชั้นใต้ปกครอง

แนวคำตอบ :

กลุ่มคนที่เป็นชนชั้นปกครอง ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ขุนนาง พระสงฆ์
กลุ่มคนที่เป็นชนชั้นใต้การปกครอง ได้แก่ ไพร่และทาส

จากหลักฐานข้างต้นนักเรียนสามารถวิเคราะห์และตีความสถานะ
และบทบาทของข้าหรือทาสในสังคมสมัยสุโขทัยได้อย่างไรบ้าง

แนวคำตอบ : ข้าหรือทาสเป็นกลุ่มคนที่มีสถานภาพเหมือนทาส
ไม่มีอะไรในตนเอง มีหน้าที่เพียงรับใช้และภักดีต่อผู้เป็นนาย

นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๖ กลุ่ม กลุ่มละ ๕ คน
(หรือแบ่งได้ตามความเหมาะสมของจำนวนนักเรียนที่มี
แต่ไม่ควรเกินกลุ่มละ ๘ คน) โดยใช้วิธีการนับ ๑-๘ จนครบ
จำนวนนักเรียน หลังจากนั้นให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มทันที

ใบกิจกรรม การแบ่งชนชั้นทางสังคมในสมัยสุโขทัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายบทบาทชนชั้นในสังคมของอาณาจักรสุโขทัยลงในแผนภาพแล้วตอบคำถาม

โครงสร้างชนชั้นทางสังคมในสมัยสุโขทัย

ชนชั้นปกครอง

ชนชั้นถูกปกครอง

.....
.....
.....
.....
.....

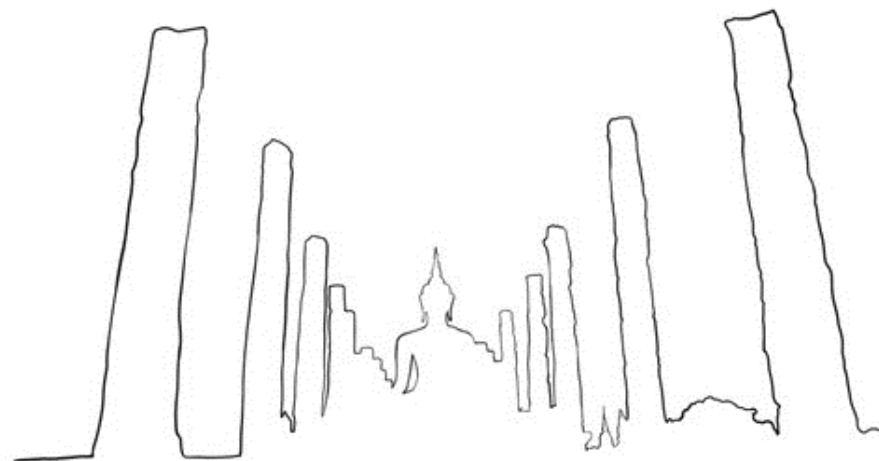
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

ใบความรู้ เรื่อง ชนชั้นทางสังคมสมัยสุโขทัย

ชนชั้นทางสังคมสมัยสุโขทัย สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท

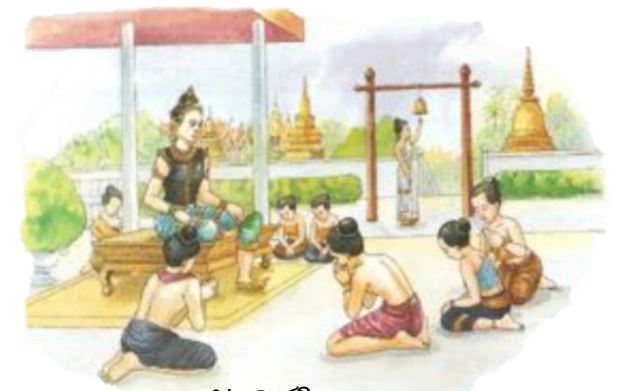
๑. **ชนชั้นปกครอง** บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง ประกอบด้วย พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ขุนนาง และพระสงฆ์

๑.๑ **พระมหากษัตริย์** เป็นประมุขของอาณาจักรมีอำนาจสูงสุด มีฐานะเปรียบเสมือนบิดาของราษฎร เป็นผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร และเป็นผู้นำทัพในยามเกิดสงคราม ในจารึกสมัยสุโขทัยปรากฏคำเรียกพระมหากษัตริย์ไว้หลายแบบ เช่น พ่อขุนศรีนาวนำถุม พ่อขุนรามคำแหง พระยาสิทธิไทย พระมหาธรรมราชา เป็นต้น

๑.๒ **พระราชวงศ์** คือ บรรดาพระญาติวงศ์ของพระมหากษัตริย์ทุกระดับมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการแทนพระมหากษัตริย์ในการปกครองบ้านเมือง

๑.๓ **ขุนนาง** เป็นผู้ดูแลบ้านเมือง ปกครองกำลังคนตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์

๑.๔ **พระสงฆ์** พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักในสังคมสุโขทัย มีหน้าที่สั่งสอนหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้แก่คนในสังคมจึงได้รับความเคารพจากคนทุกชนชั้น ทั้งนี้วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของคนไม่จำกัดฐานะหรือเพศ พระสงฆ์ไม่ต้องทำงานให้หลวงอย่างประชาชนและไม่ต้องเป็นทหาร

ใบความรู้ เรื่อง ชนชั้นทางสังคมสมัยสุโขทัย

ชนชั้นทางสังคมสมัยสุโขทัย สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท

๒. ชนชั้นถูกปกครอง ได้แก่ ไพร่หรือไพร่ฟ้า (ประชาชนทั่วไป) และทาส

๒.๑ ไพร่ฟ้าหรือสามัญชน คำที่นำมาใช้เรียกชนชั้นนี้ ได้แก่ ไพร่ ไพร่ฟ้าข้าไท ไพร่ฟ้าหน้าใส ท่วย ลูกบ้าน ลูกเมือง ไพร่เป็นชนกลุ่มใหญ่ของสังคม ในยามสงบเป็นพลเรือนประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวและมีหน้าที่ต้องสละแรงงานของตนทำงานให้แก่อาณาจักร ในยามสงครามชายฉกรรจ์จะต้องมาเป็นทหารเข้าร่วมต่อสู้ปกป้องอาณาจักร

๒.๒ ทาส เป็นกลุ่มคนที่มีสถานภาพเหมือนทรัพย์สินของผู้เป็นนาย ไม่มีอิสระและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของตนเอง และต้องสละแรงงานให้กับนาย หรือผู้ที่ขายตนเองแก่นายเงินหรือเป็นทาสเชลยที่ถูกกวาดต้อนมา ซึ่งปรากฏในจารึกสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย)

บรรณานุกรม

ผ่องศรี สุกุมลจันทร์. (๒๕๖๕). บทเรียนสำเร็จรูป ประวัติศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัย. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๕,

จาก https://www.kroobannok.com/news_file/p29820891143.pdf

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (๒๕๖๔). สภาพสังคมในสมัยสุโขทัย.

สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๕, จาก <https://dltv.ac.th/teachplan/episode/31781>

โครงสร้างชนชั้นทางสังคมในสมัยสุโขทัย

ชนชั้นปกครอง

พระมหากษัตริย์

เป็นประมุขของอาณาจักรมีอำนาจสูงสุด มีฐานะเปรียบเสมือนบิดาของราษฎร เป็นผู้บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎร

พระราชวงศ์

บรรดาพระญาติวงศ์ของพระมหากษัตริย์ทุกระดับมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการแทนพระมหากษัตริย์ในการปกครองบ้านเมือง

ขุนนาง

เป็นผู้ดูแลบ้านเมือง ปกครองกำลังคนตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์

พระสงฆ์

มีหน้าที่สั่งสอนหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้แก่คนในสังคม จึงได้รับความเคารพจากคนทุกชนชั้น

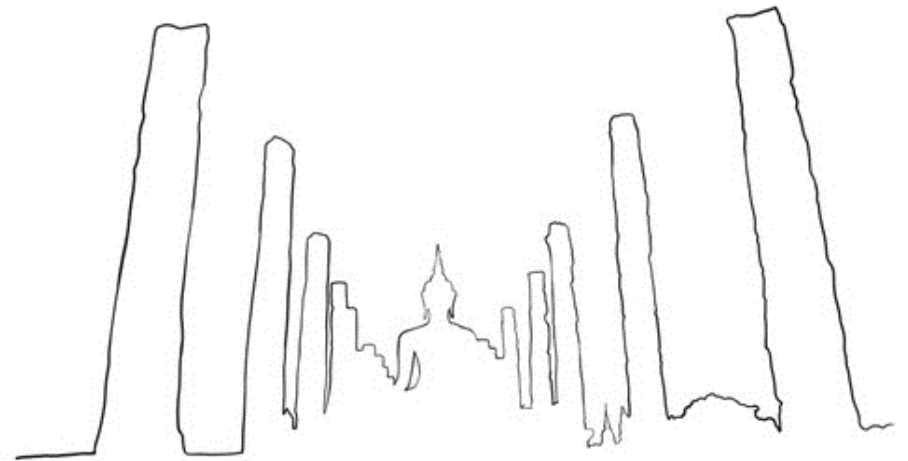
ชนชั้นถูกปกครอง

ไพร่ฟ้าหรือสามัญชน

มีหน้าที่ต้องสละแรงงานของตนทำงานให้แก่อาณาจักร ในยามสงครามจะต้องมาเป็นทหาร เข้าร่วมต่อสู้ปกป้องอาณาจักร

ทาส

มีสถานภาพเหมือนทรัพย์สินของผู้เป็นนาย ไม่มีอิสระและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของตนเอง และต้องเสียสละแรงงานให้กับนาย

การแบ่งชนชั้นทางสังคมในสมัยสุโขทัยมีความสำคัญต่อความเจริญและความมั่นคงของบ้านเมืองอย่างไร

 แนวคำตอบ : การที่ชาติบ้านเมืองจะมีความมั่นคงและความเจริญได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการกลุ่มคนในสังคมเป็นสำคัญ การแบ่งชนชั้นทางสังคมจะช่วยให้กลุ่มคนในสังคมรู้สถานภาพ บทบาท และหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง บทบาทของกลุ่มคนในอาณาจักร
สุโขทัย

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาประวัติศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑